Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXVI. Ч.190. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 22-го СЕРПНЯ 1979 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 22, 1979 No. 190. VOL. LXXXVI.

У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ ВІДЗНАЧАТЬ 60-РІЧЧЯ ПОХОДУ УКРАЇНСЬКИХ АРМІЙ НА КИЇВ

Філядельфія (О.Л-ий). — Як інформують із Ділового Міжкомбатантського Комітету, тут, заходами Українських Ветеранських Організацій Філядельфії під патронатом місцевого Відділу УККА в неділю, 26-го серпня ц.р., на посілості парафії св. Михаїла в Дженкінтави коло Філядельфії будуть відзначені 60-ті роковини походу Об'єднаних Українських Армій УНР й УГА на Київ та його здобуття й звільнення із большевицьких рук 30-го серпня 1919 року.

В офіційній святочній програмі, що почнеться о год. 2-ій по полудні на просторій площі парафії св. Михаїла при 1013 Факс Чейс Ровд у Дженкінтавні, є передбачені — Польовий Молебень в намірення Українського Народу, який відслужать отці обидвох віросповідань, святочна промова відомого історика українських визвольних змагань проф. Лева Шанковського, представлення та відзначення учасників походу — вояків Армії УНР й УГА, коротка мистецька програма в підготовці актора Володимира Шашаровського й на закінчення український національний гимн.

В другій частині програми дня буде розвагова програма — пікнік, дозвілля, добірний буфет та несподівані, але підготовані речі.

Діловий Комітет цього свята, що його очолює сот. УГА інсп. Микола Алексевич, надіється, що все громадянство, а зокрема ветеранські й молодечі організації візьмуть участь з прапорами у Ювілейному Молебні та святі, щоб відзначити цей історичний момент світлої перемоги Об'єднаних Збройних Сил України в дні 30-го серпня 1919 року, яким було здобуття столиці України — Києва.

СПРОБА ЗСА ЩОДО НОВОЇ КОМПРОМІСОВОЇ РЕЗОЛЮЦІЇ В ОН СКІНЧИЛАСЯ НЕВДАЧЕЮ

Вашінгтон. — В другій половині минулого тижня американський офіційний посередник для розмов із ізраїльським і єгипетським урядами амбасадор Роберт Стравс виготовив власний плян нової резолюції, яку ЗСА плянують зголосити на засіданні Ради Безпеки Об'єднаних Націй 23 серпня ц.р. На тому засіданні мають розглядати резолюцію, яку зголосив арабський Кувейт, яка доповнює резолюцію Ради Безпеки ОН ч. 242 з 1967 р., яка визнає право Ізраїлю до самостійного державного існування „у безпечних кордонах". Тому, що у тій резолюції не згадується про палестинців, Кувейт хоче, щоби додаток до тієї резолюції признавав палестинцям право самовизначення, включно із встановленням власної держави, та визнав Палестинську Визвольну Організацію за репрезентанта палестинців. ЗСА заповіли, що проти такої резолюції зголосять „вето". Зустріч амбасадора ЗСА Андрю Янга з представником названої Палестинської організації Терзі мала на цілі відкласти те засідання Ради Безпеки ОН, та шукати в міжчасі такої компромісової формули, щоби ЗСА не потребували зголошувати „вета", яке тільки загострило б відносини з арабським світом. Амбасадор Стравс пред'явив свій плян в окремих подорожах до Ізраїля і Єгипту, але однаково ізраїльський прем'єр Менахем Бегін, як єгипетський президент Анвар Садат поставилися до того проєкту негативно і тому Стравс заявив кореспондентам, що, мабуть, ЗСА не зголошуватимуть ніякого власного проєкту на згаданому засіданні Ради Безпеки ОН. Андрю Янг знаходиться у стані димісії, але урядує, поки не буде призначений його наступник — вірогідно знову мурин, а тому, що за ротаційною системою тепер приходить черга головувати на Раді Безпеки ОН на ЗСА, то він, Янг, головував би на тому засіданні — якщо воно відбудеться. В наслідок невдачі останньої дипломатичної місії амбасадора Стравса — відносини на Близькому Сході, себто переговори про тамошнє замирення, знову ускладнилися. Ізраїль є рішуче проти права палестинців до самовизначення, а арабські країни натискають на єгипетського президента, щоби він не поступався в цій справі ані Ізраїлеві, ані Америці, яка схиляється до проєкту признання круглo 3 мільйонам палестинців права самовизначення.

ПАПА ІВАН ПАВЛО II ШУКАТИМЕ ЗБЛИЖЕННЯ З КИТАЙСЬКИМИ КАТОЛИКАМИ

Кастель Ґандольфо, Італія. — Згідно з повідомленням агенства Ройтерса Папа Іван Павло II заявив, що він шукатиме тісніших зв'язків, а можливо навіть зустрічі, з китайськими католиками.

Папа Іван Павло II

Промовляючи під час традиційного благословення, по Богослуженні в неділю, 19-го серпня ц.р., Папа сказав, що останні події в Китаю вказують на певні релігійні зміни, які „евентуально зможуть дозволити нашим братам і сестрам на китайському континенті користуватись повною релігійною свободою."

Католики в Китаю, куди перші католицькі місіонарі прибули ще в 13-му сторіччі, начисляють тепер біля 500,000 осіб, хоч їх було 2.5 мільйона в 1949 р., коли комуністи прийшли до влади в Китаю.

Після майже десять-річних зусиль Ватикану дістати дозвіл Пекіну на зв'язки з китайськими католиками, Чин ОО. Єзуїтів в Римі повідомив недавно, що китайські комуністичні власті є зацікавлені у відновленні Університету Аврори в Шангаї.

Минулого тижня Ватикан відкинув вибір Монсіньора М. Фу Тієншана на єпископа Краєвою Асоціацією Католицьких Священиків, тому, що такий вибір чи назначення на єпископа потребує папського одобрення.

„СЬОГОДНІШНІ КОЛГОСПИ НАГАДУЮТЬ КРІПАЦЬКІ ЛЯТИФУНДІЇ" — ПИСАВ ОЛЕКСІЙ ТИХИЙ

Ню Йорк (Пресова Служба ЗП УГВР). — У самвидаві поширюється стаття Олексія Тихого, члена-засновника Української Гельсінкської групи, засудженого 1-го липня 1977 року на 10 років таборів і 5 років заслання. Як відомо, тоді судили також голову Групи Микоу Руденка.

Стаття О. Тихого „Сільські проблеми" — це відгук на статтю під такою ж назвою, що була надрукована в „Літературній Україні" 29-го жовтня 1974 року. Статтю Тихого передаємо у винятках.

„Слушно, хоч може й з запізненням на кілька десятиліть, „Літературна Україна" поставила на обговорення сільські проблеми.

Ці проблеми вже давно турбують самих селян. З болем дивляться вони на запустіння села, втрату природної любови до праці на землі, занепад моралі та культури на селі. Не байдужі ці проблеми й в значній частині української інтелігенції (учителів, агрономів, зоотехніків, керівників колгоспів та радгоспів), бо зв'язані з постійною нестачою робочої сили, з постійним зменшенням кількости школярів, згортанням а то й повним припиненням культурно-масової роботи в клюбах, з примітивізмом життя не лише рядових колгоспників та робітників радгоспів, а й сільської інтелігенції...

Чому ж все-таки село (я маю на увазі виключно українське село, бо сіл інших народів не знаю) старіє, вимирає? Чому в селах стоять порожні не лише старі, а й нові, добротні з усіма вигодами будинки? Чому повмирало багато хуторів та маленьких сіл? Чому земля, село, що віками було доброю, щедрою матір'ю, перетворилась на злу мачуху, від якої тікають їхні діти в найми до міста? Чому люди, зокрема молодь, полишають рідну оселю, де все дороге й знайоме, часто зроблене своїми руками, та йдуть в гуртожиток, в лімітчики до міста, де протягом 5 літ навіть прописки не обіцяють?

Що подумали б прадіди сьогоднішніх 15-17 літніх своїх правнуків, якби подивилися на їхнє життя? Хіба такої долі вони бажали їм вступаючи до колгоспу? Адже вони думали, що земля наша, продукти нашої праці теж наші, що погано живи, а наші діти тим більше внуки та правнуки житимуть краще, зовсім добре. Тобто менше працюватимуть, більше й кращих продуктів своєї праці споживатимуть, за свою працю на священній землі, политій кров'ю та потом багатьох поколінь наших предків, матимуть змогу купувати більше й кращих промислових товарів, набуватимуть знання, житимуть не лише хлібом нагушним, плодитимуться і радітимуть своїй щасливій долі. А що вони побачили б?

1. Що їхні діти та внуки самотньо доживають віку на пенсії 12-18 карб. на місяць, без дітей та внуків, що роз'їхались по всьому СРСР, з єдиною надією, що може син чи донька, як вже не зможуть ходити, забере до себе в двокімнатну квартиру на 5-му чи 9-му поверсі, де не побачиш ні чистого, ясного неба, ні деревця чи лісочка, не почуєш співу парубків та дівчат, як колись бувало, не почуєш привичного гавкання собак чи жаб'ячих концертів. Тільки стіни та блакитний екран, якого і в селі дивитися не дивина.

2. Що нащадки їхні працюють не менше, а більше, ніж вони працювали. Ні вихідних, ні свят, ні відпусток, до того ж в мазуті, в болоті, в пилищі. Колись дядько виїздив у поле на зорі. Орав. Потім жінка приносила гарячий сніданок. Коні чи воли паслися, а господар дрімав чи співав під бричкою. Таким же був обід. Дитя наглядало за кіньми.

3. Що їдять, бо або ні з чого, або ніколи приготувати, бо працюють в колгоспі чи радгоспі всі: жінки і чоловіки і діти. Одні на постійних роботах, інші на гектарах та присадибних ділянках, біля власної худоби, прадідівськими знаряддями та методами заготовляють корм для власної худоби та возять його на мотоциклах або возиках. І всім є робота, всі зайняті від зорі до зорі, а то й вночі працюють. І за що? Яку мають перспективу? Чи буде кінець такій роботі хочби не собі, а дітям та внукам? Кінця не видно. Ніщо не вказує, що в майбутньому буде інакше...

До революції при злиденному житті були багатодітні сім'ї, селяни вірили в кращу долю, вірили в свої здібности удосконалити господарство і жити по-людському. Тепер же нема віри, селяни не почувають себе господарями землі та продуктів своєї праці, не вірять в кращу долю своїх дітей, ніж їхня власна доля. Тому вони тікають з села, виряджають своїх нащадків до міста на муки, поневіряння. З великим болем виряджають дівчат, бо в місті їх чекає і глум, і зґвалтування і тимчасове одруження (так тепер в місті за уявленням селянина), і тяжка, незвична праця... і чужа мова. І все ж виряджають, бо що чекає її вдома, на

(Закінчення на стор. 4)

Український Музей у Ню Йорку одержав фінансову допомогу

Ню Йорк, Н.Й. — Управа інформує, що Український Музей у Ню Йорку одержав фінансову допомогу від Мистецької Ради Стейту Ню Йорк в сумі 7,000 долярів і дарунок від „Консолідейтед Едісон Компані" в сумі 500 долярів. Директор Музею Марія Шуст написала подяки до цих установ у яких говориться, що „ця підтримка нашої діяльности дає нам змогу продовжувати і розвивати освітні програми Музею на високому рівні, охоплюючи різноманітну авдиторію".

Кошти одержані від Кон Едісону, підуть на оплату освітньої роботи в 1979-1980 році, що включатиме виставки програми, покази, лекції і спеціяльні програми для дітей.

Кошти одержані від Мистецької Ради Стейту Ню Йорк, будуть використані на підготовку до одної з виставок, запляновану на 1980 рік: на каталогізацію і реставрацію рушників з великої колекції текстильних виробів Українського Музею.

Я. Славутич — голова Українського Шекспірівського Товариства

Саскатун, Канада (Н.Н.). — Під час наукових конференцій у Саскатуні д-ра Яра Славутича, професора Альбертського університету, обрано головою Українського Шекспірівського Товариства, заступником голови — д-ра Я. Рудницького (проф. емерита). Попереднім головою був д-р Костянтин Біда з Оттавського університету. Секретаркою товариства обрано д-р Орисю Калиновську, а до управи ввійшли професор О. Зуєвський, В. Ревуцький і Я. Рудницький. Робляться заходи, щоб незабаром видати літературно-науковий шекспірівський збірник українською мовою, що матиме нові переклади й дослідження творчости великого англійського поета й драматурга.

В Афганістані є 1,500 совєтських військових „дорадників"

Ісламбад, Пакистан: — Прем'єр-міністер Афганістану Гафізуляг Амін заявив, згідно з повідомленням „Юнайтед Прес Інтернешенал", що в Афганістані під сучасну пору є біля 1,500 совєтських військових „дорадників", які помагають прокомуністичному урядові. Крім того, він обвинувачав Америку і Китай у допомозі ісламським повстанцям, які намагаються знищити його промосковський уряд.

„Повбивали 600,000 американців у В'єтнамі під час В'єтнамської війни, ми не маємо більше як 1,600 совєтських дорадників", заявив Прем'єр-міністер Амін представникові японського часопису „Йоміюрі Шімбун".

Він атакував ЗСА, Китай, Іран і Пакістан, які „прямо або посередньо" допомагають ісламським повстанцям. Він далі твердив, що його уряд має докази на те, що проти-урядові повстанці вишколюються в таборах в Пакістані та Ірані та що афганістанський уряд захопив зброю, яку виробляють в Китаю.

„Словом партії окрилені" письменники Києва

Київ. — У червні, на відкритих партійних зборах київських письменників, на яких обговорювано завдання партійної організації у виду постанови ЦК КПСС „Про дальше поліпшення ідеологічної політико-виховної роботи", виступив секретар парткому Київської організації СПУ Борис Олійник, заявивши, що всі письменники Києва схвалюють постанову Комуністичної партії, розглядаючи її — „бойову програму дій у вирішенні основних завдань ідеологічної роботи, як документ величезного політичного значення, котрий надихає і мобілізує радянських літераторів на активну участь у комуністичному будівництві". Збори ухвалили, — інформує київська „Літературна Україна", — „конкретну, ділову постанову" — віддати „сили, досвід, талант — служінні партії і народові".

Цього року збори на зразок Київських письменників, у виду постанови ЦК КПСС, відбувались і по інших містах України.

Уряд ЗСА визнає потребу контактів з арабськими палестинцями

Вашінгтон. — Американський Уряд визнав, що задля заведення тривкого миру на Близькому Сході конечна і неминуча зустріч із представниками близько трьох мільйонів палестинців, бо без розв'язання їхньої проблеми не може бути там миру і свободи. Палестинська Визвольна Організація все ще не визнає ізраїльської держави і бореться за свої права засобами безоглядного терору, — тому Ізраїль став на принциповому становищі — не мати з тією організацією ніякого зв'язку. Американський Уряд також запевнив Ізраїль, що він не буде контактуватися безпосередньо з тією організацією палестинців, поки вона не визнає Ізраїль, як самостійну державу. Однак, без уваги на таке офіційне становище, не тільки названий амбасадор до ОН Андрю Янг стрічався з представником Палестинської Визвольної Організації, але й амбасадор у Відні Вольф зробив те саме. З урядових кіл у Вашінгтоні поінформовано, що Президент прийняв димісію Янга не тому, що він стрінувся без попередньої згоди від державного секретаря Сайруса Венса чи президента Картера з палестинським представником, а тому, що ту зустріч затаїв, представив її спершу як випадкову й куртуазійну, а згодом признав, що вона була заплянована й ділова. Сам Андрю Янг виголосив палкий заклик до муринської й ізраїльської громад в Америці, щоби вони не використовували його справи за причину до загострення жидівсько-муринських відносин в ЗСА та у світі, бо, мовляв, мир на Близькому Сході потрібний також муринам: без цього існує економічна криза, яка вдаряє по найбідніших, а ними є в першу чергу чорні в Америці.

Панама погрожує захопленням Панамського каналу

Манаґуа, Нікараґуа. — Ген. Омар Торіхос, „сильний чоловік" Панами, заявив, що якщо ЗСА не передадуть панамського каналу 1-го жовтня ц.р., згідно з договором, Панама матиме легальне право перебрати канал під свою юрисдикцію.

Американський Сенат ратифікував договір, який передбачає звернення каналу й території навколо нього та постепенну контролю цілого комплексу в руки панамського уряду. Але потрібні фонди для реалізації передання ще не є ухвалені Конґресом. Ген. Торіхос далі твердив, що коли Америка не передасть юрисдикції над каналом, то це означало б, що Вашінгтон зломав договір з 1903 року, і тоді Панама мала б нагоду „вигнати" американців не порушуючи жадного міжнародного домовлення чи договору.

Як відомо, договір з 1903 р. був заключений американським урядом з новоствореним панамським урядом в цілі закуплення 10-милевого простору для будови каналу між Тихим і Атлантійськими Океанами, який почала Америка будувати в 1914 р.

Ген. Торіхос приїхав на відвідини сандіністської хунти в Нікараґуа, відвідав деякі побоєвища, де велися затяжні бої між сандіністами та Народньою Ґвардією ген. Сомози.

Совєти перевели новий атомовий вибух

Вашінгтон. — Американська розвідна атомова система перехопила в минулу суботу новий — вже восьмий з черги в цьому році — штучний атомовий підземний вибух, переведений в околиці Семіпалатинска, на південно-східному Сибірі. Цей останній совєтський експеримент, переведений о год. 10:52 ночі, доказує, що Совєти безперервно переводять досліди над новими родами атомової зброї і користають з міжнародного договорення, що хоча таких штучних атомових вибухів не вільно переводити на суші і в повітрі, проте вільно робити їх — під землею. Новий САЛТ II цієї постанови не змінює.

ХОМЕЙНІ НАКАЗАВ АРМІЇ ПОВЕСТИ НАСТУП ПРОТИ КУРДСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ

Тегран, Іран. — Аятоляг Хомейні, неофіційний голова іранського уряду, наказав повести генеральний наступ іранських військових частин проти курдських повстанців, які правдоподібно захопили в свої руки місто Санандай, що уважається столицею курдистанської провінції. В радієвій промові до іранського народу, Хомейні сказав, що Санандай є окружений повстанцями та що є загроза, що військовий арсенал, з якого можна узброїти цілу дивізію війська, попаде в руки повстанців.

Аятолла Хомейні

Рівночасно, всі відпустки військовиків були відкликані, і відділи „революційної ґвардії" є в боєвому поготівлі. Курдські повстанці, які домагаються національної автономії, почали більші військові операції біля містечка Павег близько кордону Іраку, де одначе іранські військові відділи здусили повстання, розстрілюючи усіх захоплених курдів. Рівночасно Хомейні наказав розв'язати Курдистанську Демократичну партію, та уневажнив вибір Абдуля Рагамана Касемлю як генерального секретаря цієї партії. Останній заявив в курдистанському містечку Меґабад, що він буде бойкотувати інавгураційне зібрання т.зв. Ради Експертів, яка є опанована ісламськими священиками, льояльними до Хомейні.

Офіційне радіо уряду, „Голос Ісламської Республіки", повідомило, що урядові війська окружують містечко Санандай, та що повстанці захопили два танки, ракетні метачі, артилерію та проти-танкову амуніцію.

Провідник курдів Абдуль Рагамман Касемля, з закликом до „волелюбних народів світу," назвав Хомейні „релігійним диктатором середньовіччя," та заявив, що курди не перестануть боротися, аж поки не осягнуть своєї національної автономії.

Японія збільшує вдвоє свої збройні сили

Токіо. — За японською конституцією, яку після Другої світової війни насправді продиктував їй генерал МекАртур, Японії не вільно мати реґулярної армії не фльоти, проте вона — не тільки за тихою згодою, але й за заохотою від Америки — насправді зберігає свою збройну силу і її щораз побільшує. Японське міністерство оборони проголосило, що замість 8.7 більйонів дол. видаткування в цьому році на збройні сили, уряд плянує витратити в наступному році 19.5 більйонів дол. Японія має невелику суходільну армію 250.000 вояків — під час Другої світової війни мала під зброєю 7 мільйонів мужчин. Безпека Японії залежить в першу чергу від американської морської фльоти й летунства, проте совєтська загроза для Японії і всього Тихого океану щораз більша. Совєти зберігають на Далекому Сході 2.000 своїх військових літаків, 32 піхотні, здебільша змоторизовані дивізії, і 125 підводних човнів, з яких 50 вивіновані в атомові ракети. Совєтська збройна сила віддалена всього на 20 миль від японського острова Гоккайдо. Крім того Совєти до тепер не звернули Японії двох островів, що їх отримали за Ялтанським договором — насправді з ласки Америки. Тому Японія, як і Комуністичний Китай, вважає за свого найбільшого ворога, небезпечного для її самостійного існування, Совєтський Союз — і на цій базі є найближчим військово-політичним союзником Америки. Ще за життя Мао Тсетунга комуністичний Китай запевнив Японію, що у випадку наїзду Совєтів проти Японії, Китай поспішить їй з допомогою — це практично означало би це Третю світову війну, тому Совєти не квапляться провокувати таку війну, що мусіли б вести на два фронти, на Далекому Сході, в Европі й на Атлантику.

Робота бібліотек в Україні — „ще не відповідає вимогам сьогодення"

Миколаїв. — Останньо совєтська преса чимало місця віддає увазі бібліотекам перш усього з намаганням посилити напрям „ідеологічної роботи". І саме про один такий пленум Райкому Компартії, який застановлявся над бібліотечним станом взагалі і над бібліотеками Миколаївського району зокрема, стверджено, що не зважаючи на можливості „робота деяких клюбних і бібліотечних закладів ще не відповідає вимогам сьогодення, завданням, які містяться у недавно прийнятій постанові ЦК КПСС „Про дальше поліпшення ідеологічної політико-виховної роботи". Справа в цьому пише газета, що наприклад, в Миколаївському районі в бібліотеках державної мережі видача книг зменшилась на 50,000 примірників. А також негаразд, що немає доплиbу бібліотечних працівників.

Пленум висловив надію, що можливо, нарешті обком Компартії України допоможе позитивно вирішити це питання у відповідності з постановою ЦК КПСС від 8 травня 1974 року — „Про підвищення ролі бібліотек в комуністичному вихованні трудящих і науковому технічному прогресі". Учасники пленуму також зазначали, що хоча в згаданому районі й знаходяться бібліотеки, але немає „фахівця, який спрямовував би їх діяльність". Прераховуючи різні недоліки, зокрема ті, які стосуються „ідеологічної роботи", пленум виніс постанову — „в якій визначено чіткі завдання первинних організацій району по підвищенні ролі закладів культури в комуністичному вихованні трудящих", — пише газета.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
P.O. Box 346 Jersey City, N. J. 07303

Пересторога на часі

В останній реорганізації свого Уряду президент Джіммі Картер звільнив, між іншими, Джеймса Шлесінджера, колишнього секретаря оборони за президентів Ніксона і Форда, одного з найкращих знавців проблем війська та енергії. За коментарями деяких добрих знавців відносин у Вашінгтоні — Шлесінджер впав жертвою довжелезних черг перед бензиновими станціями, що їх він аж ніяк не завинив: закиди проти президента Картера, що він не всилі дати собі ради ані з інфляцією, ані дорожнечою, ані достатніми запасами бензини для „нації на колесах", якою є американський нарід, примусили Президента вхопитися деяких драстичних засобів, щоби привернути довір'я до нього, Президента, як лідера із сильною рукою. Жертвою впав Джеймс Шлесінджер, поруч із Збігнєвом Бжезіньским найбільш у Кремлі зненавиджена постать з американської державної верхівки.

Своєю прощальною промовою до журналістів Джеймс Шлесінджер доказав, що кремлівські володарі дійсно мають причину вбачати в ньому небезпечного ворога: він знає історію російської імперії і знає унаслідженy від Петра Першого місію совєтської закордонної політики: упробити вільний світ та дійти до тієї цілі заволодінням Перською затокою і всіма країнами над нею, де саме зосереджується світова продукція нафти. Нафта — це життьовий нерв не тільки західнього промислу, але цілого життя новітньої людини, — це найбільш необхідний елемент всієї новітньої продукції та водночас найбільш необхідний елемент щоденного життя вільної людини, для якої свобода рухів є насущним хлібом. І ось, Джеймс Шлесінджер, який дуже обережно стилізував свою промову, так, що відчитував її із згори приготованого собі тексту, заявив без обиняків: заволодіння Близьким Сходом Совєтським Союзом було б „кінцем світові".

Це було покладення точки над „і", — це було підкреслення правди, що її, зрештою, напевно знають всі керівні кола американського державного життя, за вийнятком східноамериканських лібералів, які завжди ще захоплюються „Рашія" та потурають тій системі американського судочинства, яке винайшло „оборотові двері" („револьвінг дор") для злочинців, якими лібералі більше опікуються, як їхніми жертвами. Ото ж, за вийнятком отого ліво-лібералього руху на Сході Америки, більшість американських поважних політиків і державних мужів здають собі справу, що допущення Москви до Перської затоки і до джерел нафти — це катастрофа для вільного світу.

З'єднані Стейти, як всьому світові відомо, підтримують морально, політично, матеріяльно і військово, Ізраїль, як самостійну державу, і завдяки доставам американської зброї і власному хистові та хоробрості Ізраїль виграв всі чотири війни проти всього арабського світу. Але впливи жидівського суспільства на державну політику Америки — це тільки допоміжний чинник в політиці відносно Ізраїля. Найпершим чинником є свідомість, що Ізраїль, єдина демократична держава на Близькому Сході, яка за короткий час свого існування виявила подивугідну тугість, — це застава на шляху Москви до Перської затоки. Упадок шаха в Ірані був важким ударом для Америки не тому, що Америка сприяла тамошньому монархізмові, а тому, що Іран за шаха Паглеві був одвертим ворогом СССР і союзником Америки та постачальником нафти Ізраїлеві. Тому велика вина тих американських дорадників Президента і тієї американської дипломатії, що не вплинули на шаха Різу Паглеві бути обережнішим у тих своїх прозахідніх реформах, які мобілізували проти нього і скрайніх правих і скрайніх лівих та врешті довели до революції і його упадку.

Грецько-турецький конфлікт за Кіпр — це подібний клопіт для Америки, бо це послаблення східнього крила оборонного бльоку НАТО — і тому слушно Державний департамент і Пентагон були проти санкцій, що їх Конгрес схвалив був проти Туреччини, бо — без уваги на те, що Туреччина допустилась агресії своєю збройною інтервенцією на Кіпрі в обороні своїх земляків проти суприматії греків — у Туреччині були преважливі для Америки військові бази і споруди.

Пересторога Шлесінджера пригадує, щоби в усіх своїх діях Конгрес і Уряд мав на увазі, що заповіт Петра Першого і погрози Хрущова все ще актуальні. Західній світ вже трохи опритомнів, але все ще не настільки, щоби припинити постачання хліба і засобів для розвитку совєтської військової техніки. Марш Москви в сторону Перської затоки продовжується і той марш треба зупинити всіма доступними і можливими засобами.

Призначування і відкликування членів Уряду — це конституційне право Президента і ніхто йому цього права не заперечує. Але виключення з Уряду саме Джеймса Шлесінджера породжує сумніви, чи варто було позбуватися тієї високофахової людини, справжнього державного мужа.

О. Зеленецький

„ТРАДИЦІЙНІ" ЗАСОБИ ПОЛІТИКИ

Загальновідомою стала нова хвиля терору та насильства, що проходила протягом останніх місяців в Україні й досягнула свого „апогею" у вбивстві композитора Володимира Івасюка. Відомо також, що цей злочин викликав хвилю широкого обурення в Україні, демонстрацій та протестів, що, очевидно, привело до нових переслідувань та арештів. І так воно йде у безконечній черзі. Різниця між сталінськими й сучасними неосталінськими тільки та, що сьогодні репресії та терор не прибирають таких масових виявів, проте „база" діяльности й політики режиму залишилася та сама. Вирішним чинником є КҐБ, що з одного боку намагається застрашити населення і змусити його до мовчанки, а з другого — ліквідувати явні прояви опозиції усіми можливими засобами.

Картина цього „благоденства" приблизно така сама і в інших неросійських республіках. Литовські самвидавні документи свідчать про це такою самою мірою, як і вірменські чи грузинські. Як з українських, так і з вищезгаданих виходить, що головним об'єктом терористичних атак стали сьогодні окремі національні Гельсінкські групи. Останні події вказують на те, що режим хоче їх за всяку ціну зліквідувати. В Україні арештовано трьох членів Української Гельсінкської групи, а саме, батька та сина Петра і Василя Січків, як теж Юрія Литвина; в Єревані майже одночасно арештовано члена-засновника Вірменської Гельсінкської групи Едварда Арутюняна, який під сучасну пору був її керівником. Ще минулого року Арутюнян писав, що йдуть заходи повністю ліквідувати Вірменську Гельсінкську групу. Він мав на думці, що ще 1977 р. арештовано члена цієї групи — його брата Шагена, якого торік у січні засуджено на три роки ув'язнення. Тоді водночас з Шагеном Арутюняном арештовано і 30-річного Роберта Назаряна, також члена Групи. Подібна доля стрінула і членів Гельсінкських груп — литовської, грузинської та інших.

Репресії проти Гельсінкських груп можна пояснити не тільки прагненням тоталітарного режиму взагалі ліквідувати будь-яку опозицію, а й ще й тим, що Гельсінкські групи своєю діяльністю набрали широкого розголосу як за кордоном, так і в СССР. Українська Гельсінкська група, не зважаючи на всі переслідування й арешти, розгорнула широку діяльність, видала вже чотири числа „Інформаційного бюлетеню" та ряд інших документів, які розкривають тоталітарно-шовіністичне обличчя совєтського режиму на нашій батьківщині. Це саме можна сказати й про Вірменську Гельсінкську групу. Едварда Арутюняна арештовано останньо за те, що він був автором цілого ряду документів, які викривають протизаконність дій режиму та ламання Гельсінкських угод. Останньо Едвард Арутюнян написав „Звернення до вірменського народу за кордоном", в якому просить морально й матеріяльно допомогти вірменським правозахисникам, зокрема вірменським політв'язням.

Проте як засіб ліквідації будь-яких „неполадків" застосовується і в інших, „неполітичних" ділянках життя в СССР. У своїй книжці „І прогуло з вітром..." Володимир Буковський пише, що зовсім невідомим для світу був масовий терор, стосований за часів Хрущова супроти так зв. „економічних злочинів", тобто „розкрадання народного майна". Останньо Міжнародна Амнестія вислала телеграму до Брежнєва в обороні цілого ряду таких „економічних злочинців", засуджених на високі кари, а то й на кару смерти. Приблизно рік тому судили в Донецьку 50 осіб за привласнення й продаж частини продукції текстильної фабрики. Хто знає совєтську дійсність, тому відомо, що велика більшість населення СССР краде це „народне майно", латаючи таким чином свій бюджет. І ось час від часу судять таких „злочинців", очевидно не партійців, які мають можливість красти якнайбільше. Звичайно судять таких, які перетягнули „норму". Так, мабуть, було і в Донецьку. Для „відстрашення" чотирьох обвинувачених з-поміж 50 засуджено на кару смерти. Верховний суд Української ССР відмовився переглянути вирок і тепер цих чотирьох мають розстріляти.

Виступаючи в обороні засуджених на кару смерти й прохаючи Брежнєва їх помилувати, Міжнародна Амнестія пише, що смертна кара загрожує особам, які не чинили насильства. Крім того ця організація, яка в більшості опікується політв'язнями, ставить справу в засадничій площині. Вона критикує застосування смертної кари в СССР. Попри факт, пишеться в листі до Брежнєва, що в СССР вже тричі смертну кару скасовували, тепер її застосовують порівняльно часто при тому в різкому контрасті до практики і в різних европейських країнах, навіть в тих, де смертна кара збережена. Але тільки в СССР застосовують її за економічні злочини. Далі Міжнародна Амнестія нагадує, що борці за права людини в СССР гостро засуджують стосування кари смерти в СССР та виступають за її скасування. Аморальним та диким явищем назвав у свій час смертну кару академік Андрей Сахаров.

Безумовно, немає надії, що Брежнєва „переконають" такі аргументи та що він помилує „економічних злочинців". Буковський твердить, що їх сотні. Ще до того часу масово стосували смертну кару супроти „політичних злочинців" — борців українського, литовського, латвійського резистансу. Справа бо в тому, що ліквідація людей є неодмінною і складовою частиною совєтського режиму від початку його існування. Як і масовий терор іншого виду. Як і концтабори, які за часів Сталіна буле ще гіршим засобом ліквідації людей, ніж гітлерівські концтабори й газування людей. І сьогодні в основному це є „база" існування совєтського режиму. Хто цю базу підважує, той свідомо чи несвідомо діє на знищення совєтської системи. Це прекрасно знають і Брежнєв і ціла його компанія. Несвідомо діяв на знищення системи великою мірою Хрущов, виступивши проти Сталіна. І за це його усунули.

Л. Рахвицький

ДЕТАНТ І ТЕРОР У ВЗАЄМОДІЇ...

Невідомо, чи це так сталося тільки припадково, що саме з покращанням американсько-совєтських відносин і підписанням договору про САЛТ II у Відні, в Совєтському Союзі та в усіх його сателітах розпочалася нова хвиля терору, засереджена і скерована проти групи дисидентів, на кола прихильників гельсінкських домовлень, а в Україні зокрема проти українських — очевидно „буржуазних" — націоналістів.

Ми думаємо, що це не є припадкове явище. Навпаки, злагодивши свої відносини із вільним західнім світом, Москва вирішила використати цей час на знищення всякого опору в межах своїх володінь, розраховуючи на те, що для збереження спокою і „детанту" західні потуги і західня преса будуть промовчувати цю терористичну кампанію проти духа волі і свободи, який щораз сильніше проявляє себе серед поневолених, як і серед васальних народів. Арештування йдуть по цілому просторі ворожих Москві республік, в Україні доходить навіть до випадків убивств, як ось сталося з композитором Івасюком. Румунський уряд видав цілу низку нових розпоряджень проти румунських борців за волю, є арештування в Мадярщині і в Чехо-Словаччині, репресії значно зросли в Польщі.

Але з політичного боку дуже цікаве явище заіснувало у Східній Німеччині, про яку довший час не було майже згадки в пресі. Східня Німеччина знаходиться під пануванням партійної трійці в особах Еріха Гонекера, як першого секретаря Комуністичної партії, президента Штофа і прем'єра Горста Зіндерманна. Не було ніколи тайною, що німецькі інтелектуалісти, інтелігенція та молодь старалися всіма способами втекти на Захід, оплачуючи часто своєю кров'ю такі спроби. На те й збудовано берлінський „мур ганьби", щоб стримати відплив населення до Західньої Німеччини. Свою силу німецька комуністична партія черпала не тільки з присутности совєтських багнетів і танків, але також з настанови східньонімецького робітництва, яке у великій мірі спочатку підтримувало свій комуністичний уряд і за його закликом навіть довело Східню Німеччину до відносно високого життьового стану у порівнянні з іншими державами-сателітами, чи самим Совєтським Союзом.

Та під покришкою цього ніби спокою серед робітництва наросли нові настрої і ці настрої не ворожать східньонімецькому комунізмові нічого доброго, коли проти нього виступлять робітники, а не як досі — тільки студенти та інтелектуали. Взагалі робітництво міняє свої настрої в усій російській імперії, але саме тепер східньонімецький уряд видав цілий ряд драконівських законів, які скеровані загально проти всякого опору, але вони збіглися саме із дуже поганим станом східньонімецького господарства, причиною якого є зменшення продуктивности робітників. Не помагають вже погрози, не помагають окремі премії і приклади стахановщини, східньонімецькі робітники помалу перестають працювати. Бо і для кого вони працюватимуть...? Більшість всякого експорту йде до Совєтського Союзу, який таким шляхом руйнує країну і робітники не хочуть більше дати себе використовувати або як говориться обильно в марксизмі — експлуатувати!

Значення цього стану треба усвідомити дуже виразно. Не буде трудно східньонімецькому урядові контролювати дисидентів чи жменю інтелектуалів, чи горстку поетів. Але контролювати цілу фабрику, повну роз'юшених робітників і контролювати всі такі фабрики — це вже інша проблема. Заспокоїти тисячну юрбу розлючених німецьких гаусфрауен, які не можуть дістати харчів, щоб своїм працюючим у фабриках чоловікам і своїм дітям зварити обід — також не проста справа. Комуністи завжди нахвалювалися своїми впливами на робітничі працюючі маси. Це слово „маси" таке типове для комунізму, що без нього немислима його діялектика і це було все гарно, доки ці маси менше чи більше, але підтримували ніби свої робітничі уряди. Та пройшли численні роки і цим масам нарешті починають відкриватися очі. Існує помовка, що можна якийсь час дурити всіх людей, або весь час дурити деяких людей, але не можна дурити всіх протягом всього часу! Вже польський комуністичний уряд у кількох ударах з робітниками розкусив цю велику правду і Ґерекові прийшлося говорити польським робітникам так, щоб вони розуміли, що над всіми поляками висить московський меч, але з

(Продовження на ст. 3)

Леся Лисак-Тивонюк

У ЧЕРЗІ

Не люблю черг. Вони пригадують мені те, що хочеться нарешті забути: ті прерізні черги під час і після війни. Отже черги в роках совєтської окупації - безнадійно-довгі черги, — до яких треба було вставати вночі, щоб купити найнеобхідніші речі — сіль, нафту, сірники. Про інші „люксуси" за совєтських часів і не згадую, бо їх, здебільша, не було. Далі черги за часів німецької окупації, включаючи туди черги за так званими „пляцкартами", без яких не можна було купити залізничного квитка. А після війни пішли черги перед таборовою кухнею, де стоялося з бляшанкою з якоїсь консерви в руках по хохлю юшки, званої зупою. Ці останні боліли мене хіба найбільше, бо ми стали „переміщеними особами", — зайвим балястом для „сильних того світу", — яких треба було з їхньої ласки прокормити. А всякий ласкавий хліб для мене таки найбільше гіркий. Людина перестає тоді почуватися повноцінною людиною, і це є упокорююче...

Опинившись тут і заробляючи, Богу дякувати, на прожиток, думала, що черги вже не повторяться. Тут не маю на гадці принагідних черг перед касами „супермаркетів", які посуваються швидко, і де касієрки усмішкою, подякою і побажанням доброго дня немов вибачаються, що вам довелося трошки почекати. Справжня черга є щойно тоді, коли чогось є обмаль, і ті, які продають, є шорсткі, неввічливі, наче б робили вам велику ласку.

Ще кілька років тому не снилося мені, що прийдуть черги по... бензину. Ще ж так недавно бензинових станцій було в місті стільки, що дивувалася, як вони дають собі раду з конкуренцією! Раду давали, бо все чимось приманювали до себе водіїв авт. При наповненні збірника давали в дарунок то „зелені значки", за які можна було щось придбати, то якісь горнятка, склянки, всячину. Пригадую, як раз обдаровували мене цілою колекцією приправ до страв — паприкою, перцем, цинамоном і т. п.

Вже й не згадую про існуючу тоді дрібненьку куртазію, якою було миття передньої шиби в авті. Вона зникла, як зникло багато інших проявів безплатної чемности...

Настала криза пального. Про це чується на різні лади цілих двадцять чотири години на добу. І наявно бачиться її на кожному кроці. Зникли бензинові станції, яких було часто дві на одному перехресті вулиць. Порожні площі по них, діри в цементі, де колись стояли помпи, разять око і турбують мов беззубий рот. Поїхала набрати чверть збірника бензини. Тільки чверть, бо небезпечно залишитися тепер з порожнім збірником. Адже на багатьох станціях донедавна продавали бензину всього за п'ять долярів. До того ж ніколи невідомо, коли яка станція буде тимчасово, чи постійно закрита.

Дивно, що на станції нема черги. Бачу у вікні вивіску: „закрито". Хочу дізнатися, чи на весь день, чи на постійно, бо крізь вікно бачу внутрі аж чотирьох чоловіків-працівників. Крізь замкнені двері кричать, що тепер перерва на полуденок, і що будуть продавати в першій після обіду. Бачу непривітні погляди, наче б я була немилим інтрузом, кимось зайвим, якого не хочуть бачити.

Це щось зовсім нове для мене. Досі ніяке підприємство, ніякий уряд чи крамниця, не закривали дверей з причини полуденку. Одні йшли їсти, другі працювали. Зовсім просто чергувалися.

Ну, що ж. Приїжджаю знов в першій годині. Передо мною велика черга авт. Пражить сонце. Чекаю. І, на диво, бачу крізь вікно, як працівники, мабуть вже поївши, спокійно... грають в карти. Те, що люди чекають, зовсім їх не турбує.

У мене постає бунт. Адже я не жебраю, я хочу купити! До того ж вже знаю з попереднього досвіду, як мене обслужать: буде нетерпляче махання рукою, чомусь так схоже на воєнне німецьке „льос, льос" (швидше), буде понура міна, а коли я попрошу, щоб перевірили стан оливи, мені букнуть сердито, що „нема часу"! А може я таки потребую оливи до мотору?

Я знаю, чому тут така безцеремонна поведінка: тут продають бензину кілька центів дешевше ніж деінде. Хочеш людино заощадити дещо — плати приниженням.

Ні, я не хочу такого „баргену". Круто повертаю авто — я ж на кінці черги — і їду до маленької станційки, де нема черг і де ще панує нормальна ввічливість. Власник станційки скаже мені „добридень", без нарікань перевірить оливу, подякує за гроші, які заплачу. Там я буду почуватися людиною, якої ніхто не принижує тому, що настала криза пального.

Мигає думка: чому люди, які продають те, що обмежене в кількості й заразом необхідне, так негарно маніфестують свою тимчасову „владу" над тими, які потребують цього продукту? Чи це були крамарі, які продавали людям в черзі сіль за совєтів, чи тепер продавці бензини! Виходить, що деякі людські хиби не переводяться ані з часом, ані з місцем, ані з обставинами, ані навіть з так званим поступом цивілізації...

Д-р Михайло Козак

З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО ПОСЕЛЕННЯ В МІННЕСОТІ

(У 65-річчя Української Католицької Громади в Міннеаполісі)

[1]

Тому, що довгі роки чужого поневолення України позбавляли її політичних, релігійних і економічних свобід, багато українців покидали рідні землі і шукали кращого життя деінде. Північна Америка з її демократичними законами була для них найбільш привабливою. Історичні джерела свідчать, що до цієї країни перші українці приїхали ще за колоніяльних часів і багато з них брало активну участь у змаганнях за незалежність ЗСА.

Перший масовий приїзд українців відбувся щойно в 1865-1875 роках. Прибули вони зі західніх частин України, що були тоді під австро-угорською займанщиною. Першими були закарпатці, пізніше лемки, а потім галичани і буковинці. Позбавлених державної незалежности, дуже бідних, вбільшості неграмотних, цих перших поселенців називали по-різному, найчастіше русинами, або, залежно з-під якої займанщини приїхали, австрійцями або мадярами. Слово русин в англійській мові часто інтерпретували як росіяни. Таке неправильне реєстрування емігрантів з України тривало в Америці довгі роки. Навіть в останні десятиріччя українців дальше записували як поляків, росіян або чехословаків, залежно від того, хто був їхнім окупантом. Щойно в п'ятидесятих роках, завдяки рішучим заходам організованої громади, еміграційний уряд погодився на офіційну назву „українці". З цієї причини урядова статистика досі не виказує громадян українського роду навіть в тих частинах Америки, де вони довгі роки заселюють цілі частини міст. Для прикладу, можна навести такий факт: в Міннесоті широко поширюваний журнал Історичного Товариства „Рутс" надрукував статистику про різні національні групи стейту, від 1860 до 1920 років. В цьому звіті про українців немає жадної згадки, хоча вже від 1900-их років в Міннеаполісі, Чісголмі і Карібу існували українські церкви. Можна не раз чути, що в ЗСА є тепер кругло два мільони громадян українського роду, з того біля десять тисяч живуть в Міннесоті, а половина з цього в Твін Сіті (Міннеаполіс і Сейнт Пол).

В Міннесоті перша невелика група емігрантів з України поселилася в 1870-их роках. Приїхали вони з Закарпаття, називали себе русинами, а по вірі — греко-католиками або уніятами. Вони поселилися на берегах ріки Міссісіпі, де тепер розтягається північно-східня частина міста Міннеаполісу. Працю вони знайшли при вирізуванні лісів на залізниці та в різних фабриках. Для заспокоєння душевних потреб, вони відвідували церкви латинського обряду, зокрема словацькі або польські. Маючи глибокий сантимент до східнього обряду, їм було тяжко без рідної церкви, де вони могли б славити Бога за звичаями і традиціями своїх батьків. Не дивниця, що вони часто сходилися на молитви у своїх приватних домах.

Коли взяти під увагу обставини тих часів, рівень освіти цих наших перших поселенців та ступінь їх національної свідомости, тоді можна уявити, з якими великими перепонами вони стрінулися при організуванні релігійного і суспільного життя.

В 1887 році о. Волянський, перший український священик в Америці, відвідував поселення емігрантів з України. В часі його побуту в Міннеаполісі він відслужив першу св. Літургію в приватній хаті, бо не одержав дозволу зробити це в церкві латинського обряду. Він вдруге приїхав до Міннеаполісу в 1889 році, але цим разом посвятив збудовану поселенцями нову церкву Пресвятої Богородиці Діви Марії.

Організування цієї релігійної громади східнього обряду зразу зустрінулося з великими перепонами. Причиною цього було те, що тодішня церковна влада Католицької Церкви в Америці нічого не знала, або не хотіла знати про інший обряд як латинський. Вона змагала до закріплення Церкви виключно латинського обряду під контролею єпископів здебільша ірляндського роду. Зокрема дуже неприхильно поставився до цієї справи архиєпископ Сейнт Полу Джон Айреланд. Він неввічливо прийняв у себе щойно прибулого з Пряшівщини першого пароха цієї церкви о. Олександра Тота і наказав йому виїхати. Таке ставлення достойника Церкви до віруючих іншого обряду Вселенської Церкви викликало сильну реакцію у цих вбільшості неосвічених людей. Вони знайшли дорогу до представника Російської Православної Церкви в Америці і просили його взяти їх під свою опіку. У висліді цього 25-го березня 1891 року 361 емігрантів з Карпатської України стали членами Російської Православної Церкви, а їхня Церква одержала назву Греко-Католицька Російська Православна Церква Пресвятої Богородиці Діви Марії. З часом нащадки цих перших українських поселенців почали утотожнювати слово „русини" з „росіянами" а впарі з цим з російською культурною спадщиною. Це була велика втрата не тільки для Католицької Церкви, але також втрата для української громади в Америці. Сьогодні багато з цих людей є визначними професіоналістами, або займають інші високі становища в житті суспільства цієї країни. Багато з них помилково заявляє про своє російське походження, коли вдійсності вони вийшли з українського кореня.

В 1906 році гурт людей, також вбільшості з Закарпаття, за ініціятивою о. Євгена Волкая, вдруге рішили організувати Католицьку Церкву св. Івана Христителя. В 1908 році цю Церкву відвідав і відбув з її вірними реколекції перший український єпископ в Америці Преосвящений Кир Сотер Ортинський.

Є докази, що вже тоді в цій громаді, крім людей із Закарпаття, було коло 20 родин з Галичини. Зчасом між ними і закарпатцями виникли непорозуміння, які вкінці довели до двоподілу. Зпочатку не було поважних конфліктів, бо це були діти однієї землі, котрі своїми расовими, мовними і культурними прикметами належали до однієї української етнічної групи. Різниці у них були виключно регіонального характеру, що їх можна бачити у багатьох народів, які довший час жили під різними суспільно-політичними системами. У цьому відношенні різниці були більше між священиками. Вони зросли в силі і поширилися всюди, де тільки стрінулися віч-на-віч ці дві вітки українського народу. Основною причиною було те, що галичани вже були під сильним впливом національного українського ренесансу. Їх священики говорили літературною мовою і нею проповідували. Вони вели перед в національній праці і намагалися створити свідому національно і сильну економічно українську збірноту. Закарпатці такого національного відродження тоді ще не перейшли. Багато з них перебувало під впливами панрусизму, а вдійсності мовно й ідеологічно були змадяризовані. Священики говорили одні з одними мадярською мовою, церковні проповіді виголошували також по-мадярськи, або мішаниною слов'янських слів. Для них доховим центром не був Львів чи Київ, але Будапешт, а українську національну роботу вони вважали небезпечною політикою.

Під таким впливом, Закарпатці все більше і більше замкнулися в своєму регіональному середовищі, а їхні нащадки ще досі намагаються доказати, що їх коріння вийшло з якоїсь окремої нації русинів, або часто взагалі не розуміють, що таке русини а що росіяни.

(Продовження буде)

Опера „Купало" тріюмфує в Торонто

Одарка — Роксоляна Росляк — солістка Канадської Оперної компанії; Паша Омар — Корнеліхс Оптоф — соліст Метрополітанської опери *(Світлив Андрю Оксенгол)*

Дня, 13-го червня в Торонто в залі МекМілан Театру, Музичного Факультету, Торонтонського університету, відбулася прем'єра опера „Купало". Залю виповнило святочне очікування. Оплесками публіка зустрічає диригента Вол. Колесника. Перші акорди й завіса підноситься: на сцені жива картина — бандурист із замріяними слухачами... Дівчата вносять Купала. Сцена завмирає, а потім хлопці вносять Морену... і раптово усе зникає...

На сцені Одарка (Роксоляна Росляк) і Галя (Ганна Колесник) кидають у ріку вінки та співають на тлі хору, якого не видно, бо він за сценою. Чудове враження: „Ой на Івана, на Купала..." ніжно розливається по залі. Відчувається повну здисциплінованість хору, одність відчування, одність дихання...Музика захоплює, полонить; у публіки з перших вже ноток контакт нав'язаний зі сценою.

На перше місце в опері висунувся хор своєю зіспіваністю, красою, дикцією, інтерпретацією. Хор же ж мав у опері кілька роль: хор дівчат, хлопців, молоді біля купальського вогня, хор бранців, хор татар. Кожен виконаний у властивому стилю і настрої. Незабутня молитва, якої останні ноти стихали й стихали в повній рівновазі поміж голосами, до неймовірности. Чи хор людей, які перестрашено кричали: „Та-та-ри..." — аж мурашки бігли по спині. 87 хористів — це члени існуючих хорів „Прометей", „Боян", „Веснівка", „Діброва", „Бурлака" та церковних хорів. Хормайстром був Зеновій Лаврищин.

Опера „Купало" відбувалася на протязі кількох днів і в ній наперемін у в цих же самих ролях виступали різні солісти.

Знаменитим співаком і актором був баритон Корнеліус Оптоф, соліст Метрополітальної Опери, в ролі Паші Омара. Він своїм відтворенням ролі та голосом відразу захопив слухачів. В тій самій ролі Аво Кіттаск, вийшов також добре, хоч його характеризація паші Омара не була аж така переконлива і українська мова була місцями не надто зрозуміла. Соліст Канадської Оперної Компанії, Леонід Скірко знаменито надавався своєю поставою до ролі батька-козака Максима. Його голос був більш зрівноважений та спокійний в день іншого його виступу, Крістофир Камерон у тій самій ролі, хоч дрібний поставою, то з дуже приємним голосом відіграв старого батька з чуттям. Галя — Ганна Колесник дуже природно почувалася на сцені, і хоч у її голосі відчувалося місцями хвилювання, в дуеті з Одаркою (перша дія) та у фінальному квартеті вийшла гарно. В другий день виступу її голос був більш сконцентрований. У тій самій ролі Ірина Вельгаш перший раз на великій сцені, показала нам своє приємне меццосопрано. Одарка — Роксоляна Росляк, солістка Канадської Оперної Компанії, гарно відчула свою ролю, переживала її природно, хоч у таких моментах, як „...я вже рішилася...", чи арії в третій дії хотілося б почути більше глибокого змісту, трагізму.

У цій самій ролі Вікторія Масник відважно дебютувала в опері. І хоча її голос ще не завжди віддзеркалює зміст слова, часто буває одного кольору, і над дикцією їй треба попрацювати, то її виступ був приємний і добре гармонізував з Галею — Іриною Вельгаш.

Степан — молодий козак — Мікеле Страно, енергічний та темпераментний — мав трохи зарізкий голос, ал в дуетах з Одаркою виходив приємно! Джеф Морріс мав м'якший від нього голос та своїми рухами був радше „трохи старший" козак! (Біда з тенорами! Їхня постава не завжди підходить їхній ролі! Уявляю собі славного Паворотті в ролі Степана...!) Муедзин — Ліо Евасон з невеликим голосом-тенором вийшов не надто переконливо. Марк ДіБоа у тій самій ролі, співав дуже добре і його гра віддзеркалювала справді характер цієї ролі. В ролі Посла виступав кожного вечора приємний бас Степан Кривенький.

Тріо Євнухів — Роза Антони, Джін Стілвел та Доналд Кларк внесли сміх на залю та рух на сцену! Добре зіспівані та гарно підібрані барви голосів збирали щирі оплески.

Назагал, найбільш емоційною, „наелектризованою" виставою була п'ятниця, хоча я не бачила наступні дві 16-го, 17-го червня). Тоді публіка у великій кількості чужинецька, гучними оплесками нагороджувала окремих солістів, хор, дуети.

Динамічний дириґент Володимир Колесник тримав цілий ансамбль і 41-членну оркестру в повній контролі, вмів передати свій ентузіязм та захоплення, і осягнув, головно з хором, неймовірні ефекти.

Режисер Джеймс Лукас осягнув свобідну і природну поставу виконавців на сцені, де знову приємно вражали групи хористів своєю спільною і наче спонтанною реакцією на події на сцені, наприклад, „бранці". При дальших постановках можна буде легко оминути малі недоліки.

Декорації проєкту Єлисавети Савчук, цікаві, навівали настрій, підсилювали атмосферу діє. Її гарні костюми, (понад 200). Чудово виглядали дівчата в довгих спідничках, хоча мені не подобалися короткі корсетки на шнурочки.

Танки і хороводи коло ватри в першій дії приготовив хореограф Семен Джуган. Ніжні рухи, м'якість та легкість гарно підходили до чудової мелодійної музики опери.

Читаємо в підручниках історії музики, що музика опери „Купала", яку ставили в Харкові, була слаба, неповна, наче не викінчена. Композитор Вериківський помагав її „вишліфувати". Музика, яку ми чули в Торонто — повна, гарна, добре зоркестрована. Залишається питання: чи партитура, яка пішла зі Львова до Харкова в 1929 році є та сама, як та, яку знайшов В. Колесник в Австрії? Мабуть, що ні. Правдоподібно харківська партитура була однією з перший праць над оперою Анатоля Вахнянина, яку він кількакратно переробляв та доповняв. Торонтонська партитура, можливо одна з останніх, або й остання.

Постановку опери „Купало" в Торонто, яка коштувала 182,000 долярів, не можна порівняти з нічим, що ми ставили дотепер! Опера поставлена зовсім професійно, на рівні опер Канадської Компанії, з чудовим хором, була глибоким та радісним переживанням для нас усіх! Була нашою гордістю за свою культуру, якою ми можемо вив'язатися і перед чужинецьким світом.

Товариство Української Опери Канади, яке заініціювало постановку опери „Купало" та її морально і матеріяльно підтримувало, заснувалося ще в 1974 році при Українському Національному Об'єднанні, відділ Торонто. Вже в 1975 році поставило оперу „Запорожець за Дунаєм". Товариство тісно співпацює з Українською Оперною Гільдією, є членом Канадської Оперної Гільдії. Це і є одне з головних засобів реклями української опери серед чужинців.

„Сталося чудо!..." — сказав строгий критик Вілліям Литлер в „Торонто Стар", коли приватна група людей зуміла так професійно приготовити оперу. За тим „чудом" стоїть багато людей праці і знаменитий знавець та дириґент — Володимир Колесник.

Дай Боже, щоб діяльність Т-ва Української Опери Канади росла та знайомила нас з дальшими цінностями нашого мистецтва.

Оксана Бризгун-Соколик

Фестиваль „Батьківщини" в Оттаві

Триденний фестиваль, що закінчився у неділю 3-го червня ц. р., що його запроєктувала Оттавська Рада народного мистецтва, щоб представити людей різних національностей, які живуть в Канаді, почерез їхні культурні надбання, як музику, танці, артистичні вироби, відмінну їжу та напитки.

Організатори сподівалися, що приблизно 25,000 до 35,000 народу відвідає фестиваль. І всі були надзвичайно раді успіхом, що протягом трьох днів перейшло більше чим 55,000 гостей. Це заохотило знову зорганізувати в черговому році фестиваль.

Офіційне відкриття відбулось увечері 31-го травня з участю тільки запрошених гостей, офіційних представників управ 31-ої групи народів, які брали участь і управи фестивалю від Оттавської Ради Народного Мистецтва, та гостей, як: губернатор Канади Едвард Шраєр з родиною, який офіційно відкрив фестиваль, представників преси і телевізії.

В 4-ій год. по полудні виставки усіх народів були готові до офіційного відкриття. По два представники з кожного народу в народних одягах репрезентували свої народи і свої виставки. На відкритті ґенерал-губернатор Канади висловив своє велике зацікавлення фестивалем. У свому привітанні на чотирьох мовах, в тому і по — українськи, він підкреслив, що в нього є сильне почування його походження і, що він надає велику вагу фактові що в Канаді ми вчимося поволі шанувати всі культури народів цеї країни. Чим більше ми запізнаємось з культурами канадських народів, тим більше Канада може прийти з практичною допомогою для світу, що потребує устабілізування і миру. Висловив, що міжнародний аспект столичного міста повинен дати приміщення, зацікавлення і популярність для такого роду фестивалю, який відбудеться тут вперше і згадав, що якщо 10-літній фестиваль „Фолкльорама" у Вінніпезі розвивається знаменито, то є надія що і в столиці Канади сприйметься і відбуватиметься такий щороку. Промовляла також посадник міста Оттави Маріон Дювар і хвалила усіх за знаменитий вислід праці. Після паради і знайомства з усіми представниками народів які беруть участь, гості відвідали виставки. Від українців вітали п-ні К. Норіс і п. І. Токарик. Директором фестивалю була Леся Редченко, директором української частини Орест Новаківський, в павільйоні „Бістро" українська кухня була під проводом п-і К. Норіс при допомозі пань Решітник і Прокопович, які з допомогою безлічі інших пань вив'язалися якнайкраще і тим наші страви були дуже популярні.

Розривковою частиною провадила Петруся Івашко. Тут виступали усі кляси танцювального ансамблю „Дніпро", виступали сестри Вавечрак в дуеті в супроводі бандуриста О. Боцюркова. Дуже імпозантно виглядав і гарно співав хор з української католицької церкви. Павільйон української виставки був запроєктований надзвичайно цікаво і модерно Юрієм Мітефором. Оригінально обдуманий проєкт самого приміщення, що відзначався модерним виглядом габльоток, похилої стіни для ткацьких експонатів і головної стіни у формі великих букв „Україна", захоплював усіх. Павільйоном виставок завідував І. Токарик з допомогою Гільди Таскі. Вони і відповідали за продаж „сувенірів". Український ткацький гурток під проводом Галини Михальчук виставляв зразки українського ткацького мистецтва з відповідним поясненням, та маючи 4 варстати до диспозиції, ткали крайки та малі зразки килимарної роботи. Пані Люба Івашко і п-і Ярош завідували виставкою і писанням писанок. Пані Катерина Мосійчук і Ірина Мушка показували техніку вишивання. У габльотках стояла колекція ляльок Музею СУК з Торонта, у народній ноші якою завідувала п-і Вахна. Була також виставка картин „Українські Церкви Канади", якими завідував Орест Новаківський. Інші народи також будували свої повільйони і прикрашували своєрідними народними експонатами мистецтва. Один француз висловив свій погляд такими словами: „Віве ля діферанс!". Було перейтись через парк, це наче б подорож довкола світу. Скрізь чути відмінну мову, видно різний національний одяг, запах відмінних страв. Дійсно це представляло веселку кольорів, де різної раси і релігії народи, разом святкували культурну відмінність свого походження, хоч усі вони канадці і творять народ Канади.

Успішний фестиваль щасливо закінчився і є надія що його кожнорічно святкуватимуть в Оттаві.

Спільна Екомунікальна Молитва і концерт в Оттаві

Щорічна спільна Екомунікальна Молитва відбулася 13-го червня ц. р. о 8-ій год. вечір в англіканській церкві св. Матвія. Господарем цього святочного зібрання були естонці, які заздалегідь запросили головного промовця, визначну українку Америки, п-і д-р Марусю Бек з Детройту. Крім Естонців брали участь латвійці, литовці і українці, які виступали з рамени КУК, відділ Оттави. До співпраці належать ще білоруси, чехи, мадяри, поляки, і словаки. Програма складалась з музики на органі, входу священиків Естонської Лютеранської Церкви, Латвійської Лютеранської Церкви, Литовської Католицької Місії, Української Католицької Церкви — священик о. Л. Якубів і Українського Православного Собору — священик о. М. Равлюк. Слідувала процесія молоді з прапорами під звуки національних гимнів, канадського, естонського, латвійського, литовського і українського. Канадський прапор несли пластуни Зенон Войчишин, Андрій Шевпа і Маркіян Дзерович. Український прапор несли Роман Кендзяк, Даруся Кендзяк і Дана Стахів. Відтак склали тернистий вінок з рожами, в чому брала участь балтійська молодь і українка Оксана Ярош. Слідував виступ Українського Столичного Хору під дириґентурою І. Токарика. Він виконал „Владико неба і землі" — Артемовського з надзвичайно гарним сольовим виступом Матильди Лазарович, та „Благослови душе моя Господа" — Терещенка. Головну промову виголосила д-р Маруся Бек. Вона згадала українців, які згинули в 1932-33 роках, під час штучного голоду на Україні. Згадала балтійські народи, їх терпіння, масове знищення і вивіз в перших роках окупації совєтською владою. Розказувала про сильні утиски і асиміляцію поневолених народів, про заборону рідної мови, книжок, здобутків культури. Промова д-р М. Бек була патріотична, надзвичайно добре опрацьована і виголошена, защо вона дістала багато слів подяки, а нам українцям це дало нагоду бути гордими за українку, яка є третього покоління американська громадянка. Місцева преса подала гарні коментарі про цю подію, зокрема підкресливши виступ знаменитого промовця д-р Марусі Бек.

Галина Михальчук

ДЕТАНТ І ТЕРОР...

(Закінчення на стор. 2)

подувом нового вітру у світі народи забудуть за такі погрози і народів цих багато і вони дуже численні, далеко більш численні, як москалі...! Показалося, що декілька тисяч завзятих копальняних робітників, озброєних залізними трубами та обухами, можуть мати незвичайно сенсаційний вплив на політику своїх урядів. Про це міг би дещо сказати польський прем'єр Ґомулка. Видно, однак, що випадки в Польщі пройшли повз уваги східньонімецьких комуністичних вожак, бо вони саме зважилися погрожувати своїм робітникам не тільки тюрмою, але й підвишкою цін на продукти першої потреби. Маємо враження також, що сучасні комуністичні лідери не дуже читають свого ідеолога Карла Маркса. А саме він написав деякі цікаві речі про робітничі революції...!

Вернувшись до початкової думки нашої статті, приходиться ствердити, що це не вперше кожне наближення між Совєтським Союзом і Заходом, зокрема Америкою, спричиняється до нової хвилі терору внутрі СССР супроти поневолених народів, так, неначе б то Захід автоматично давав москалям дозвіл на розправу з визвольними рухами народів. Кожне злагіднення ситуації на совєтських кордонах супроводилося завжди масовими арештами, розстрілами та засланнями внутрі СССР. Америка визнала Совєтський Союз 1933 року, у Франції до голосу прийшов Народний Фронт і Леон Блюм в 1936 році став прем'єром, СССР став членом Ліґи Націй і на фоні тодішнього „детанту" поневолені народи, а зокрема Україна, пережили Єжовщину і Берііївщину, тобто період кривавого геноциду, не згадуючи вже про штучний голод в Україні, про який французький прем'єр Ерріо після відвідин України заявив преспокійно, що „він жадного голоду не бачив"!

Союз Гітлера із Сталіном в 1939 році москалі „відзначили" десятками тисяч постріляних і помордованих, а вже всі повоєнні злагіднення міжнародної ситуації супроводяться реґулярними ударами по поневолених народах і їхніх змаганнях до свободи.

Сьогодні ми є знову свідками такого явища. Чи не варто звернути західнім чинникам увагу на те, що своїми мирними заходами вони тільки допомагають росіянам поневолювати інші народи і будувати мілітарну імперію, яка вже тепер загрожує всім вільним ще народам світу, а в першу чергу власне — західнім?

Відбувся семінар дириґентів в Едмонтоні

Едмонтон (Н.Н.). — У липні 1979 р. тут відбувся четвертий двотижневий семінар дириґентів. Перші три були влаштовані на сході Канади в попередні роки. У семінарі брало участь 30 осіб, переважно молоді, з Едмонтону, Калґарі, Ванкуверу, а також із Сан-Франціско, Сан-Дієго, Філядельфії, Маямі та інших міст. Викладачами були дириґенти Володимир Колесник та Сергій Яременко.

На закінчення семінару відбувся концерт-іспит, на якому кожен із учасників дириґував хором, складеним із самих же семінаристів. Були виконані такі пісні (деякі двічі або й тричі в різних інтерпретаціях): „Дарий мі умиленіє" невідогого автора XУІІ стор., народні пісні, а саме: „Та нема гірш нікому", „Щедрик", „Праля", „Дід іде" і „Ой, дуб дуба" та нові композиції — „Чернеча гора" Є. Фоміна й Б. Лятошинського і „Буковинська полька" І. Кутеня й Є. Козака.

Концерт пройшов із великим успіхом, що свідчило про добре засвоєний матеріял семінаристами, які обціловували на працання маєстра Володимира Колисника, а він — їх. Організатором семінару було Українське Музичне Товариство Альберти, яке отримало фінансову допомогу від уряду для своєї праці. Уже заплановано п'ятий семінар на наступний рік — правдоподібно в середній Канаді.

ЩЕ ДО СТАТТІ „АТЕЇСТИ ЧИ САТАНІСТИ?"

У статті о. архипресвітера Сергія Кіндзерявого-Пастухова, надрукованій в 149-му числі „Свободи" (5-го липня 1979 р.) наступне речення мало бути: „Тим то й апостол Павло заявляє, що всі, які НЕ вірять у Христа, є під владою сатани."

Ділимося сумною вісткою з нашими Членами, Земляками та Приятелями, що в суботу, 11-го серпня 1979 року, упокоївся в Бозі, на 69-му році життя, голова Філії Карпатського Союзу, заслужений громадський і культурний діяч Карпатської України

бл. п.

МИКОЛА ВАЙДА

народжений у Великій Копані, Карпатська Україна.

ПОХОРОН відбувся в середу, 15-го серпня 1979 року з церкви Св. Благовіщення, на католицький цвинтар у Факс Чейс.

Шановній Дружині та Дочкам з Родинами висловлюємо наше щире земляцьке співчуття.

ГОЛОВНА УПРАВА КАРПАТСЬКОГО СОЮЗУ

В пам'ять гарних і веселих споминів на Союзівці, яких ініціятором був Незаступимий

бл. п. Маестро Володимир Гентіш

складаємо 50.00 долярів на Українські Студії в Гарварді.

Рідні Покійного висловлюємо якнайщиріші співчуття.

Д-р Роман і Галя СОСЕНКИ

Замість квітів на могилу моєї бувшої Учениці

бл. п. Галі Білинської

складаю 10.00 дол. на Пласт.

Шановній Родині моє співчуття.

Наталія КАМЕНЕЦЬКА

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ нашого Незабутнього МУЖА І ТАТА

бл. п.

Д-ра МИРОСЛАВА ОРЛОВСЬКОГО

відправиться

СЛУЖБА БОЖА І ПАНАХИДА

в четвер, 30 серпня 1979 р., о год. 9-ій рано в церкві Христа Царя в Бостоні, Масс.

В смутку:
дружина — ТАМАРА
і доньки — ДЗВІНКА і ЧІЧКА з мужем

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що у четвер, 16-го серпня 1979 р., відійшов у Вічність, на 87-му році життя, по довгій недузі, наш Найдорожчий і Невіджалуваний МУЖ, ТАТО, ДІДУСЬ І ПРАДІД

бл. п.

МАРКО РОМАНЕНКО

ПОХОРОН відбувся в суботу, 18-го серпня 1979 року, з української православної церкви св. Вознесіння в Кліфтоні, Н. Дж. і похований на українському православному цвинтарі св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:
дружина — ЕВДОКІЯ
дочка — ЛЮБА з мужем ПАВЛОМ
внучка — НАДЯ з мужем ФРАНКОМ
внук — ВОЛОДИМИР з дружиною МАРІЙКОЮ
правнуки — МАРК і АЛЕКСАНДЕР

З Волі Всевишнього, 11-го липня 1979 року, після тяжкої, двохрічної недуги, відійшов від нас наш Найдорожчий і Найулюблений МУЖ, БАТЬКО й ДІДУСЬ

бл. п.

САВА ЗАЙЦІВ

Залишив у глибокому смутку:
дружину — ЛІЗУ
сина — ЛЕОНІДА з дружиною ЛАРИСОЮ
і внуків — ПАВЛА й ЛАРИСУ

Detroit, Mich.

„СЬОГОДНІШНІ КОЛГОСПИ..."

(Закінчення зі стор. 1)

селі? Одні хлопці одружуються десь далеко за місцем служби в армії, інші тікають до міста. А яка ж доля чекає дівчину? Героїчна праця на фермі чи в полі та довічне дівоцтво...А кого ж зачарує така доля?

Часто говорять і пишуть про догоняння селом міста. Я не дуже то розумію, що треба доганяти? Якщо забезпечення продуктами та промисловими товарами, то тут не доганяти треба, а просто відмінити дискримінацію села. Багато ж в чому, на мою думку, містові треба б доганяти село (мораль, збереження традицій та обрядів народу, а також нашого найдорожчого скарбу — мови). Отже замість того, щоб доганяти, треба, щоб:

1. селянин не змушений був усе краще й цінніше з надбань своєї праці віддавати містові, а щоб в першу чергу користувався сам;

2. сільські крамниці одержували з торговельних баз не лише те, чого в місті не хочуть купувати, а все, що потрібне;

3. селянин не їздив до далекого (культурного) міста купити хліба, м'яса, кавуна чи огірка, як це має місце тепер, а щоб міг купити в себе на селі і не по міській ціні, а по собівартості, адже це продукт його праці, його поту та мозолів;

4. одержував за свою працю не те, що залишиться після сплати податків, продажу державі, оплати дорогих (високооплачуваних) начальників, а справді згідно своєї фізичної та розумової праці;

5. не був навічно прикріплений до землі та колгоспу, до якого добровільно, чи не дуже добровільно вступив ще його прадід, а щоб міг стати одноосібняком, якщо йому те здається кращим, організувати чи вступити до меншого колгоспу і т. д. Адже сьогоднішні колгоспи дуже нагадують собою крупні лятифундії, а селяни звичайнісіньких робітників на них..."

У Монтреалі помер бл.п. Богдан Ковальський

Бл.п. проф. Богдан Ковальський

Визначний громадянин і культурно-освітній діяч в громаді монтреальських українців, професор музики бл.п. Богдан Ковальський помер в Монтреалі, 23-го травня ц.р., після довшої недуги на 68-му році свого життя.

Покійний народився у селі Кобиловолоки в Теребовельщині, де його батько був учителем та управителем школи і в цілому повіті тішився повагою визначного педагога, виховника й любителя сільської молоді, яка слідом дітей свого директора численно продовжувала середню, а також університетську освіту у високих школах у Львові чи за кордоном. Закінчивши середню освіту у тернопільській гімназії, молодий Богдан посвятився студіям музики, закінчив музичний інститут скрипки у Львові. Не маючи змоги проявитись в умовинах сеґреґації українських професіоналістів та учителів за польської окупації, виїхав у 30-их роках до Канади.

Інтеліґентний та благородної вдачі молодий професор швидко знайшов в Канаді своїх однодумців та у відносно скорому часі зумів себе, навіть при допомозі фізичної праці вповні матеріяльно унезалежнити. Вільний час він цілковито віддав для культурно освітньої праці рідної громади. Небавом, як визначний член Українського Національного Об'єднання у Віндзорі, він зорганізував аматорський гурток і сам його провадив, а перебравши диригентуру хору, включився у культурно-освітню працю місцевої громади. Зчасом доля його перекинула на іншу площину праці тим разом у Садбури, Онт., де певний час мимо своєї праці вільний час віддавав для місцевої „Рідної Школи" при УНО. Він знову провадив хор у філії УНО, там побудував цілу схему освітньо культурної роботи, яка від того часу стала одним з найсильніших осередків УНО у північному Онтаріо.

У цій місцевості проф. Ковальський одружився з п-і Анною Карман і з надією — розбудовувати своє родинне життя в гурті більшої громади, перенісся до Торонто, де провадив вже свою клясу гри на скрипці, а на терені гарно зорганізованого життя філії УНО в Тороно, перебрав також диригентуру чоловічого хору. Глибоке знання й любов до української пісні, музики й загалом культури, часто лучила його з Вінніпеґом, де знаходився в тому часі осередок цілости українського життя Канади, тому з того часу з житті бл.п. Б. Ковальського записана на перший погляд невидна, але таки дуже серйозна участь у творенні сьогоднішньої нашої централі Комітету УК: у розбудові й творенні Осередку Української Культури й Освіти у Вінніпеґу, співпраця у величавих здвигах танцювальних груп В. Авраменка як рівнож ділова й дуже інтенсивна робота в організуванні славного хору Ол. Кошиця в Канаді.

Під час Другої світової війни, бл.п. Б. Ковальський переніс своє родинне життя до Монтреалю і тут, як і попередньо, включився також у життя релігійне і громадське місцевої громади, яка постійно збільшувалась приїздом нових родин з еміґрації. Будучи діловим членом УНО він в Монтреалі попровадив аматорський гурток місцевої філії УНО, переняв диригентуру хору, за кілька наворотами очолював місцеву Філію УНО, був членом Управи і 5 років містоголовою Управи УНКредитової Спілки. Був дійсним інспіратором і фаховим дорадником в організуванні величавого концерту злучених хорів Монтреалю, що його місцевий Відділ КУК зорганізував в дні 27-го лютого 1943 року, відзначивши 100-річчя народин М. Лисенка. Злучені хори виступали тоді під диригуванням Ол. Кошиця, якого на той час запрошено із Ню Йорку. Проф. Б. Ковальський був також головним промотором спровадження славного диригента проф. Нестора Городовенка в 1948 році, який зорганізував при філії УНО в Монтреалі один з кращих українських хорів „Україна".

Тут в Монтреалі він розбудував також своє власне підприємство, унезалежнився матеріяльно, діти покінчили високі студії в університетах; син Нестор здобув докторат медицини, дочка Христина закінчила педагогічний факультет, Господь дозволив йому тішитися гарними внуками, але на превеликий жаль він почав занепадати на здоров'ю.

Серед діячів монтреальської громади, бл.п. проф. Б. Ковальський вирізнявся своєю лірично-поетичною вдачею, чемною поведінкою, багатством чеснот-любови, лагідности, віри, жертвенности, а перш усього виробленістю у громадській праці, співпраці з іншими. Не вимагав ніколи подяки, не любив оплесків, майже не залишив із своєї, так різнородної, праці своїх знимок. За своїм старанням спровадив до Канади понад 20 родин.

Похоронний обряд бл.п. проф. Богдана Ковальського відправлявся у парафіяльній церкві Успення Божої Матері, до якої Покійний часто ходив і до неї як член належав. У п'ятницю, 25-го травня ц.р. при співучасти найближчої родини, приятелів, представників організацій міста Монтреалю, відпроваджував свого земляка бл.п. Богдана Ковальського місцевий декан о. митрат іван Гаврилюк при співслужбі о. митрата Я. Гаймановича та співземляка о. крилошанина В. Бринявського.

У прощальному слові о. парох Іван Гаврилюк підкреслив світліші моменти з життя Покійного — глибину родинних, християнських та громадсько-суспільних його чеснот, які завжди проявлялися у нього у надзвичайній скромності і саме ці прикмети того ідеаліста, музика і скромних вимог людину, поставили його в ряди одного з визначніших громадян і високої якости культурно-освітнього діяча в Монтреалі, а може і в ряди культурних піонерів у Канаді.

Отець парох попрощав дітей та унуків Покійного, яким він, як добрий батько, простелив красну й повну батьківської опіки й любови дорогу щасливого життя, а також звернувся до дружини Покійного Анни, вказавши на її доброту, та опіку в родинному житті — перш усього в роках довгої і затяжної хвороби в останніх роках життя покійного її мужа. Отець парох зокрема підкреслив її молитви та Служби Божі в намірені хворого мужа що їх вона жертвувала. У своїх старання про збереження пам'ятки по своєму мужеві, вона зібрала, зберегла й передала до місцевого музейного Архіву дуже цінні джерельні матеріяли з життя й творчости проф. Н. Городовенка, який на протязі цілого свого життя в Монтреалі був невідступним приятелем родини Ковальських. З черги отець парох попрощав найближчу родину — рідну сестру Софію Барабаш, сестру Галинуу в Україні, брата Евгена та хворого брата Ярослава та інших. Отець парох попрощав Покійного від філії УНО в Монтреалі, від культурно освітніх організацій Монтреалю, від Управи Осередку Освіти і Культури у Вінніпеґу, для якого Покійний віддав багато часу, здоров'я, а також попрощав його від місцевої парафії, до якої належав і в якій працював Покійний. Біля домовини в церкві уміщено збірник „Теребовельська Земля", до видання якого Покійний також значно причинився і тому о. парох передав прощальний вислів для вірного теребовлянина від найбільшого сина теребовельської землі, від Блаженнішого Патріярха Йосифа, від провідного сина тієї ж землі Владики Ізидора, від місцевого Комітету Теребовлян, членом якого Покійний був, як також від рідного й ніколи незабутнього села Кобиловолоки, де кристалізувалась молоденька душа покійного Богдана. Закінчуючи своє слово, о. парох також попрощав свого земляка, підкресливши йому свою вдячність за співпрацю, а зокрема за його допомогу в початках монтреальської дійсности.

Він також дякував присутнім за невмирущий пам'ятник покійному Богданові Ковальському у формі пожертви замість квітів на потреби „Патріяршого Фонду" в сумі 190 долярів та на потреби Осередку Освіти та Культури у Вінніпезі в сумі 185 долярів.

о. Іван Гаврилюк

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

Пресовий Фонд „Свободи"

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

ЛИСТА Ч. 9

М. Гоцяк, Сейвілл	$ 45.00	М. Шпон, Ірі	5.00
Я. Пруц, Ґленвю	20.00	С. Щеплоський, Лорейн	5.00
В. Вац, Філядельфія	10.00	С. Щеснюк, Сомервілл	5.00
А. Герман, Мейвуд	10.00	В. Якимович, Детройт	5.00
В. Дичій, Чікаґо	10.00	І. Васараб, Філядельфія	3.00
М. Качмар, Детройт	10.00	М. Велей, Філядельфія	3.00
С. Никорчук, Пітсфілд	10.00	В. Волошин, Вест Айсліп	3.00
д-р Е. Андрусяк, Детройт	5.00	С. Ґебуза, Шелтон	3.00
І. Векерський, Таксідо	5.00	д-р. Р. Дзюбик, Норвуд Парк Тавн	3.00
В. Вілецький, Толмедж	5.00	А. Кедринський, Джерзі Сити	3.00
П. Вілецький, Індіянополіс	5.00	Г. Костюк, Ратерфорд	3.00
В. Войко, Джерзі Сити	5.00	М. Кухарський, Міннеаполіс	3.00
В. Волак, Гартфорд	5.00	М. Москаль, Спрінґ Велей	3.00
Г. Вавелко, Міннеаполіс	5.00	М. Тхорів, Філядельфія	3.00
И. Вишневецький, Елмгурст	5.00	Т. Чуй, Ракі Гилл	3.00
В. Гаврилишин, Кліфтон	5.00	І. Шостак, Чікаґо	3.00
М. Возняк, Геммонд	5.00	І. Яринюк, Медісон Гайтс	3.00
М. Галькевич, Вріджпорт	5.00	М. Гавур, Кент	2.50
М. Гарасовська, Вашінґтон	5.00	М. Андрушків, Враєрвуд	2.00
Т. Головатий, Джексон	5.00	В. В. Валабан, Річмонд Гілл	2.00
Ф. Дерешівський, Ню Гейвен	5.00	І. Вережницький, Філядельфія	2.00
С. Держко, Саскатун	5.00	В. Вогацький, Нюарк	2.00
Т. Джус, Вест Айсліп	5.00	К. Василькевич, Герміні	2.00
М. Дорога, Кіннельон	5.00	К. Ґуран, Рочестер	2.00
І. Дячун, Елмгерст	5.00	М. Дозорська, Ірі	2.00
І. Клебан, Картерет	5.00	М. Іваницький, Акрон	2.00
М. В. Коропецький, Валтимор	5.00	Е. Крук, Голивуд	2.00
М. Космина, Толідо	5.00	З. Левицька, Чікаґо	2.00
І. Кукурба, Чікаґо	5.00	О. Левицький, Вудгейвен	2.00
Р. Кухта, Юніон	5.00	М. Мельникович, Тускон	2.00
М. Лазар, Квейкертавн	5.00	С. Мисюґа, Вайяндотте	2.00
Ю. Левицький, Н. Иорк	5.00	З. Осінчук, Форт Вейн	2.00
В. Лехман, Врукфілд	5.00	В. Павлишин, Воффало	2.00
о. В. Лозинський Калґари	5.00	Е. Пітик, Лічбурґ	2.00
В. Любачівський, Сісеро	5.00	Х. Сенежак, Нюарк	2.00
А. Мартинюк, Сомервіл	5.00	І. Слободян, Воффало	2.00
І. Оберишин, Джамайка	5.00	Я. Ставнича, Лонґ Айленд Сити	2.00
Я. Оленський, Сомервіл	5.00	П. Шкафаровський, Йонкерс	2.00
І. Пігуляк, Сиракюз	5.00	М. Варна, Йонкерс	1.00
П. Попович, Савт Веймот	5.00	О. Годованська, Рочестер	1.00
В. Процик, Іст Гартфорд	5.00	І. Демків, Асторія	1.00
П. Пуцак, Воффало	5.00	Г. Іванів, Джерзі Сити	1.00
Г. Семенів Рочесстер	5.00	И. Кікта, Менвілл	1.00
С. Семенюк, Ст. Леонард	5.00	С. Леськів, Детройт	1.00
М. Суський, Форест Гіллс	5.00	Ю. Пеняк, Чікаґо	1.00
Ю. Тамарський, Джерзі Сити	5.00	Е. Прядка, Сомерсет	1.00
А. Тиз, Воррен	5.00	С. Тимків, Флашінґ	1.00
В. Шарий, Луісвілл	5.00	М. Ференц, Шамокін	1.00
М. Шван, Сейлем	5.00	В. Фіцик, Апопка	1.00
С. Шереґ, Вруклин	5.00	С. Юрах, Ірвінґтон	1.00

ЛИСТА Ч. 10

В. Назаркевич, Гартфорд	$ 20.00	І. Чорній, Саскатун	5.00
І. Новак, Мілвокі	20.00	А. Шайка, Філядельфія	5.00
Д Лозинський, Стовн Монтейн	15.00	М. Швед, Джерзі Сити	5.00
Р. Заплітний, Ветл Крік	10.00	С. Шнурівський, Ля Саль	5.00
А. Мазур, Джерзі Сити	10.00	М. Шумський, Торонто	5.00
Я. Вазиляк, Вронкс	5.00	С. Яловеґа, Ню Сити	5.00
А. Варанчук, Ейджекс	5.00	І. Т. Яцук, Спаркс	5.00
В. Вереза, Санта Варбара	5.00	В. Григоренко, Рочестер	3.00
Я. Вилен, Чікаґо	5.00	д-р А. Жуковський, Воррен	3.00
П. Ворковський, Манагавкін	5.00	В. Ковальський, Стерлінґ Гайтс	3.00
И. Вуско, Парма	5.00	М. Ласій, Ірвінґтон	3.00
В. Васьків, Нюарк	5.00	Я. Леськів, Юніон	3.00
І. Гассак, Істон	5.00	Ю. Лонишин, Плейнфілд	3.00
Е. Гутович, Квінс	5.00	А. Петрик, Смокі Лейк	3.00
В. Дідик, Детройт	5.00	А. Перок, Ветлегем	3.00
О. Дідух, Ст. Леонард	5.00	д-р В. Прокопів, Відспорт	3.00
В. Дорощук, Н. Роялтон	5.00	В. Рановець, Воррен	3.00
І. Дуда, Торонто	5.00	С. Цимбала, Вруклин	3.00
М. Дулиш, Александрія	5.00	Я. Чипак, Вейн	3.00
д-р М. Іваницький, Ромеовілл	5.00	Д. Зелем, Шарлерой	2.90
Ю. Залізняк, Рочестер	5.00	А. Ґреґа, Воффало	2.00
М. Запухляк, Твін Лейкс	5.00	В. Кап, Сан Карльос	2.00
С. Капелян, Детройт	5.00	А. Кілко, Воффало	2.00
Д. Козак, Дір Парк	5.00	Т. Коссак, Елмайра	2.00
П. Кобас, Саґінав	5.00	А. Левкович, Коламбус	2.00
д-р В. Кокорудз, Овіґо	5.00	М. Маланюк, Чікаґо	2.00
Р Колодій, Трой	5.00	Д. Мозіль, Клівленд	2.00
Д. Крижановський, Лонґ Айленд Сити	5.00	І. Назар, Голливуд	2.00
М Крочак, Саскатун	5.00	О. Нечай, Монтреаль	2.00
Т. Крупа, Морріставн	5.00	М. Перекліта, Торонто	2.00
А. Крупська, Асторія	5.00	В. Сілецький, Норт Порт	2.00
М. Курляк, Воффало	5.00	В. Черевко, Кротон ан Гадсон	2.00
д-р М. Лободяк, Форт Додж	5.00	Р. Шелюдченко, Піттсбурґ	2.00
Д. Лозинський, Ню Ґейвен	5.00	Е. Шкурат, Монтреаль	2.00
Е. Мксимків, Вілле Лясаль	5.00	М. Шуневич, Монтреаль	2.00
Д. Мелиш, Філядельфія	5.00	П. Вазарник, Обурн	1.00
А. Пироженко, Віті	5.00	Ф. Гоцинець, Філядельфія	1.00
Л. Поліцка, Дулут	5.00	А. Долинай, Філядельфія	1.00
П. Потапенко, Детройт	5.00	П. Данилів, Вруклин	1.00
Р. Раковський, Вронкс	5.00	Г. Кісіль, Клівленд	1.00
М. Рачкевич, Чікаґо	5.00	Н. Корчак, Дері	1.00
Т. Серафин, Елизабет	5.00	Г. Мирун, Ірвінґтон	1.00
Е. Серкез, Ірвінґтон	5.00	К. Ніщук, Валтимор	1.00
д-р Р. Смик, Кол Сити	5.00	В. Питльований, Ст. Джанс	1.00
И. В. Федак, Вайон	5.00	А. Слиш, Шіппенбурґ	1.00
. Федечко, Коламбус	5.00	М. Стельмащук, Валтимор	1.00
І. Харамбура, Філядельфія	5.00	А. Стеців, Рочестер	1.00
В. Хміль, С. Плейнфілд	5.00	Г. Тесленко, Трентон	1.00
І. Цибульський, Сейр	5.00	М. Турянський, Честер	1.00
М Ціко, Линколн Парк	5.00	Т. Цимбал, Філядельфія	1.00